

Stichting Nationaal Energiebespaarfonds

Jaarverslag 2017

MAZARS
6/4/2018

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Mede mogelijk gemaakt door:

ASN BANK
VOOR DE WERELD VAN MORGEN

VOORWOORD

2017 was een mooi jaar voor het Nationaal Energiebespaarfonds. Voor het derde jaar op rij wisten meer mensen dan voorheen de weg te vinden naar financiering voor energiebesparende maatregelen. Het fonds werkt daar hard aan, bijvoorbeeld door te vernieuwen en uit te breiden. Daarbij zoekt het Nationaal Energiebespaarfonds de samenwerking met andere partijen. Ernst-Jan Boers, voorzitter van het bestuur, blikt terug op de behaalde mijlpalen uit het afgelopen jaar.

Verdubbeling van het aantal Energiebespaarleningen

Drie jaar na de oprichting van het fonds is de naam van het Nationaal Energiebespaarfonds gevestigd. Gevolg daarvan is een doorlopende stroom van aanvragen door particulieren. Natuurlijk kan het altijd beter, maar voor de omvang van het fonds is de naamsbekendheid goed. Dat is ook te zien aan de resultaten: voor het derde jaar op rij verdubbelde het aantal Energiebespaarleningen dat het Nationaal Energiebespaarfonds verstrekke voor energiebesparende maatregelen aan woningen. Daarmee komt het aantal verduurzaamde woningen waaraan het fonds een bijdrage leverde op ruim 11.000. In totaal financierden we al 27.000 energiebesparende maatregelen.

Financiering voor VvE's nam een grote vlucht

Inmiddels zijn onze Energiebespaarleningen ook beschikbaar voor Verenigingen van Eigenaren (VvE's). Voor deze groep blijkt het vaak moeilijk om financiering te regelen voor verduurzamingsmaatregelen. Ook bij ons kon deze groep aanvankelijk niet terecht. Nadat onze stakeholders groen licht gaven voor het verstrekken van VvE Energiebespaarleningen, stelden we accountmanagers aan om VvE's te begeleiden in het voortraject naar energiebesparende maatregelen. Het proces om te komen tot verduurzaming is vaak lang voor VvE's: het bestuur moet niet alleen zorgen voor financiering en een aanbesteding van het werk, maar ook alle bewoners goed informeren zodat zij ermee in kunnen stemmen. Daarom is het belangrijk dat VvE-bestuurders goed overzicht hebben en alle vragen uit de vereniging kunnen beantwoorden. Daar helpen onze accountmanagers bij. In 2018 hebben we het aantal accountmanagers uitgebreid, want we willen nóg meer VvE's ondersteunen. Dat is belangrijk, want deze verenigingen vertegenwoordigen een kwart van de particuliere woningvoorraad.

Sterkere samenwerking met gemeenten en provincies

De provincies Drenthe en Overijssel promoten de Energiebespaarlening in hun regio. Niet alleen door hun inwoners in thema-avonden of informatiebijeenkomsten op het bestaan ervan te wijzen, maar ook door een gedeelte van de rente op deze leningen voor hun rekening te nemen.

De gezamenlijke marketingcampagnes zijn succesvol. We zien dat er in deze regio's duidelijk meer aanvragen zijn, soms gaat het zelfs om een verdubbeling. Daarom zijn we in gesprek met andere provincies om daar een soortgelijke samenwerking te realiseren. Gemeenten kunnen er ook aan meedoen; zo werken we al op een soortgelijke manier samen met Breda en Den Bosch.

Pionier in NOM-financiering

In het financieren van maatregelen die woningen volledig energieneutraal maken zijn wij pioniers. Meestal is het een veelomvattend project om een woning Nul op de Meter (NOM) te krijgen. Daarbij is de grens tussen maatregelen voor woningverbetering dan wel energiebesparing soms dun. Dat bij elkaar maakt aanvragen voor NOM-maatregelen vaak complex. Wij sloegen de handen ineen met RVO om deze aanvragen te toetsen en het gevolg is dat we een van de eersten zijn die financiering hebben verstrekt voor NOM-maatregelen. Dat smaakt naar meer. We werken eraan het palet aan maatregelen die we kunnen financieren uit te breiden, zodat we een nog betere bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie.

Namens het bestuur Stichting Nationaal Energiebespaarfonds
Ernst-Jan Boers, voorzitter

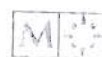
 MAZARS
000 07/11/2018

MAZARS PAARDEKOOPELIJ HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Voorwoord	2
1. Verslag van het bestuur	4
1.1. <i>Het jaar 2017 in vogelvlucht</i>	4
1.2. <i>Het fonds</i>	7
1.3. <i>Productie Energiebespaarleningen</i>	9
1.4. <i>Maatschappelijk rendement</i>	11
1.5. <i>Financieel rendement</i>	12
1.6. <i>Vooruitblik</i>	12
2. Governance	13
2.1. <i>Bestuur en strategic committee</i>	13
2.2. <i>Fondsmanager</i>	14
2.3. <i>Wet- en regelgeving</i>	14
2.4. <i>Risicomanagement</i>	15
3. Jaarrekening	19
3.1. <i>Balans</i>	19
3.2. <i>Winst- en verliesrekening</i>	20
3.3. <i>Kasstroomoverzicht</i>	21
3.4. <i>Waarderingsgrondslagen</i>	22
3.5. <i>Toelichting op de balans</i>	24
3.6. <i>Toelichting op de winst- en verliesrekening</i>	30
3.7. <i>WNT-verantwoording</i>	33
4. Overige gegevens	35
5. Controleverklaring	36

MAZARS
CJO 6/4/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

1. VERSLAG VAN HET BESTUUR

1.1. Het jaar 2017 in vogelvlucht

Goed jaar

Onze ambitie voor 2017 was om vanuit het Nationaal Energiebespaarfonds (NEF) 4.000 woningen en circa 20 VvE's te verduurzamen. Qua vermogen kwam dit neer op een verwachte jaarproductie in 2017 van € 55 miljoen. We hebben dit ruimschoots overtroffen door het jaar af te sluiten met een leningproductie van meer dan € 73 miljoen. Dit betekent dat NEF in 2017 de verduurzaming van meer dan 4.200 woningen en 50 VvE's financieel mogelijk heeft gemaakt.

Onderstaande tabel laat zien dat de lening productie sinds de start van het fonds in 2014 elk jaar nagenoeg is verdubbeld.

	2017	2016	2015	2014	TOTAAL
Aantal verstrekte Energiebespaarleningen	4.257	2.929	1.351	548	9.085
Verstrekte Energiebespaarleningen in €	53,6 mln.	35,0 mln.	15,7 mln.	6,4 mln.	110,6 mln.
Gemiddelde hoofdsom in €	12.591	11.949	11.621	11.678	12.173
Aantal verstrekte VvE Energiebespaarleningen	50	11	1		62
Verstrekte VvE Energiebespaarleningen in €	19,4 mln.	3,2 mln.	0,2 mln.		22,8 mln.
Gemiddelde hoofdsom in €	388.000	290.000	200.000		367.741
Verstrekte Energiebespaarleningen en VvE Energiebespaarleningen in €	73,0 mln.	38,2 mln.	15,8 mln.	6,4 mln.	133,4 mln.

Marktbewerking

In vervolg op de uitgebreide marketingcampagne in 2016 zijn we het nieuwe jaar begonnen met het voortzetten van de radiocampagne met de slogan: **'Het Nationaal Energiebespaarfonds maakt het mogelijk'**. Na evaluatie is besloten om het marketingbudget niet langer te besteden aan een grootschalige mediacampagne. In plaats daarvan hebben we ingezet op marketingsamenwerking met de provincies die zich bij het Nationaal Energiebespaarfonds hebben aangesloten.

Afgelopen jaar heeft het fonds, in samenwerking met RVO, negen voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd over de VvE Energiebespaarlening en de Subsidie Energiebesparing Eigen Huis voor VvE's. Deze ochtenden zijn door meer dan 250 deelnemers, variërend van VvE's, VvE-beheerders, gemeenten en marktpartijen, bezocht. De bezoekers hebben de voorlichtingsbijeenkomsten als nuttig ervaren en voor het fonds zijn hieruit veel nieuwe leads gegenereerd. In het najaar was het fonds met een stand aanwezig op alle 12 regionale informatiebijeenkomsten die VvE Belang had georganiseerd. Deze bijeenkomsten zijn door zo'n 6.000 VvE bestuurders bezocht. Tijdens de plenaire sessie zijn zij nadrukkelijk gewezen op het bestaan van de VvE Energiebespaarlening en de mogelijkheden die het Nationaal Energiefonds biedt om VvE's te ondersteunen bij de verduurzamingsslag.

Voor 2017 is een budget beschikbaar gesteld voor twee (VvE) accountmanagers. Deze accountmanagers hebben veel VvE's begeleid bij het indienen van aanvragen, hen ondersteund bij het besluitvormingsproces en tevens veel marktpartijen met het fonds in contact gebracht. Eind 2017 is aanvullend budget vrijgekomen voor een interne accountmanager die het proces tot het passeren van de lening begeleidt.

MAZARS
000 6/4/2018

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

Gewaamerkt voor identificatiedoeleinden

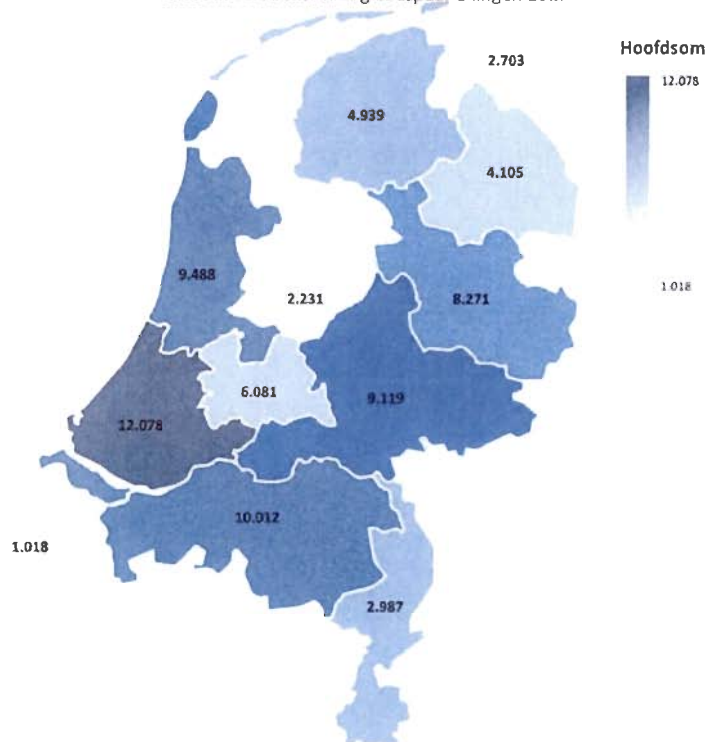
Regionale varianten leveren een substantiële bijdrage aan de productie

Naast de provincie Overijssel is het fonds in 2017 ook een samenwerking aangegaan met de provincie Drenthe. Vanaf 1 januari 2017 kunnen inwoners uit de provincie Drenthe een Energiebespaarlening tegen een lagere rente dan de standaardrente van de Energiebespaarlening aanvragen. Afgelopen jaar hebben circa 500 inwoners uit Drenthe hiervan gebruik gemaakt en er zijn inmiddels 319 Energiebespaarleningen verstrekt. Naast provincies heeft de gemeente Breda in het voorjaar van 2017 als eerste gemeente een regionale variant van de Energiebespaarlening geïntroduceerd. Zij subsidiëren het volledige rentetarief, waardoor inwoners uit Breda geen

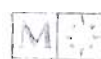
rente hoeven te betalen over de Energiebespaarlening. Afgelopen jaar zijn er 1.077¹ Energiebespaarleningen met een totale hoofdsom van € 13,3 miljoen met rentekorting verstrekt. Dit betekent dat een substantieel aandeel van de Energiebespaarleningen afkomstig is uit provincies/gemeente waarmee het Nationaal Energiebespaarfonds een samenwerking is aangegaan!

In 2017 zijn bijna alle provincies bezocht en met hen de samenwerkingsmogelijkheden voor de verduurzaming van de woningvoorraad besproken. Een klein aantal provincies heeft (op beleidsniveau) interesse getoond voor een regionale variant van de Energiebespaarlening, maar dit heeft zich nog niet geconcretiseerd naar samenwerkingen met het fonds. Op dit moment zijn de provincies Overijssel, Drenthe, gemeente Breda en vanaf 1 januari 2018 ook gemeente Den Bosch bij het Nationaal Energiebespaarfonds aangesloten. Wij blijven van mening dat deze samenwerking de weg is om gezamenlijk de verduurzaming aan te pakken.

Hoofdsom verstrekte Energiebespaarleningen 2017

¹ Inclusief 3 VvE Energiebespaarleningen met een totale hoofdsom van € 0,4 mln.

MAZARS
COO 6/4/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Financiering geoptimaliseerd

In het najaar van 2016 verwachtten wij dat het fonds eind 2018 voor € 175 miljoen aan Energiebespaarleningen zou hebben verstrekt. Daarom werd besloten om de bestaande externe kredietfaciliteit van € 225 miljoen te verlagen naar € 125 miljoen, mede ook omdat een Europese bank interesse uitte om het NEF te financieren. De financieringsdocumentatie is hierop in juli 2017 aangepast. Daarbij zijn ook twee andere issues meegenomen, te weten:

- De financiering is vastrentend geworden, hetgeen beter past bij de vaste rente die het fonds aan haar leningnemers aanbiedt en deze aanpassing maakt het afsluiten van swapcontracten overbodig.
- De beschikbaarheid van de financieringsfaciliteit voor het fonds is met 3 jaar verlengd naar januari 2022.

Het fonds wilde met deze aanpassingen wel de mogelijkheid behouden om haar oorspronkelijke ambitie van € 300 miljoen na te streven. De co-financiers hebben het fonds de gelegenheid geboden om, indien noodzakelijk, alsnog € 100 miljoen financiering aan te trekken. Daarvoor heeft het fonds in 2017 contact gezocht met Europese banken. CEB heeft in januari 2018 de financieringsaanvraag van het fonds voor € 100 miljoen goedgekeurd. De Rabobank zal voor deze financiering garant staan. In de eerste helft van 2018 moet de financieringsdocumentatie met CEB en de garantieovereenkomst met Rabobank afgerond worden.

Wijziging investeringsreglementen

In mei 2017 heeft het fonds aangepaste investeringsreglementen gepubliceerd. Voor Energiebespaarleningen is de geldigheidstermijn van de geoffreerde rentepercentages beperkt tot 3 maanden. Daarna kan de offerte alsnog gestand worden gedaan maar dan tegen de op dat moment geldende tarieven. Voor VvE Energiebespaarleningen is de geldigheidstermijn van de geoffreerde rentepercentages beperkt tot 6 maanden. Vanwege het renterisico dat het fonds gedurende deze periode loopt, geldt voortaan voor de VvE Energiebespaarlening een renteopslag.

 MAZARS
CVO 6/11/2018 6

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

1.2. Het fonds

Profiel en doelstelling NEF

Verduurzaming stimuleren

Het fonds is in 2014 opgericht door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met als doel woningeigenaren te stimuleren hun huis te verduurzamen. Het NEF verstrekt leningen aan particuliere woningeigenaren en VvE's voor het bekostigen van energiebesparende maatregelen in bestaande woningen.

Elk jaar groei

Het aantal leningen dat het fonds verstrekt, groeit elk jaar. Het verduurzamen van een woning biedt dan ook veel voordelen. Zo leidt verduurzaming tot meer wooncomfort, een lagere energierekening en het draagt bij aan waardebehoud van de woning. Afhankelijk van het energieverbruik en de gefinancierde maatregelen kunnen de kosten van de Energiebespaarlening volledig worden betaald uit de opbrengst van de energiebesparing. De lage, meestal aftrekbare, rente en de aantrekkelijke voorwaarden zoals boetevrij vervroegd aflossen maken de Energiebespaarlening een slimme keuze. Niet alleen particulieren kunnen terecht bij het NEF. De VvE Energiebespaarlening biedt ook VvE's een financieringsinstrument, waardoor zij appartementen kunnen verduurzamen.

Wie maken het fonds mogelijk?

Het NEF wordt mogelijk gemaakt door het Ministerie van BZK, Rabobank, ASN Bank. Het ministerie van BZK participeert met een achtergestelde lening van € 75 miljoen. De Rabobank heeft € 100 miljoen financiering beschikbaar gesteld en ASN bank € 25 miljoen.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Rabobank

ASN BANK
voor de wereld van morgen

Kajsa Ollongren, Minister van
Binnenlandse Zaken:

"We moeten niet morgen aan de slag, maar vandaag. 'Energie besparen doe je nu' is ook de hoofdboodschap in de landelijke campagne die ik samen met de minister van Economische Zaken en klimaat ben gestart. Het NEF zorgt voor financiering van energiebesparende maatregelen zodat we met zijn allen voortvarend aan de slag kunnen met de energietransitie."

Wiebe Draijer, CEO
Rabobank:

"Rabobank draagt graag bij aan het Nationaal Energiebespaarfonds. Activering van de verenigingen van eigenaren om energiebesparende maatregelen uit te voeren draagt niet alleen bij aan verduurzaming van de gebouwde omgeving maar ook aan vitalisering van gemeenschappen. Twee van de pilaren onder onze ambitie Samen Duurzaam Sterker."

Arie Koornneef, directeur ASN
Bank:

"ASN Bank investeert al sinds 1960 in duurzame ontwikkeling. Dat doen wij op verschillende manieren. Door het Nationaal Energiebespaarfonds te financieren, helpen wij bijvoorbeeld de gebouwde omgeving te verduurzamen. Zo werkt ASN Bank aan een duurzame samenleving voor onszelf en voor volgende generaties."

Jan Willem van Beek,
bestuurder SVn:

"SVn levert als fondsmanager een bijdrage aan het Nationaal Energiebespaarfonds. Dit fonds zorgt met de Energiebespaarlening voor een duurzame leefomgeving en we zijn blij hier een rol in te kunnen spelen. Particulieren en VvE's weten ons steeds beter te vinden. Hier hebben we, samen met gemeenten en provincies, hard aan gewerkt. In 2018 bouwen we verder aan deze positieve samenwerking."

MAZARS
07/01/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

 MAZARS
COO 6/9/2018⁸

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

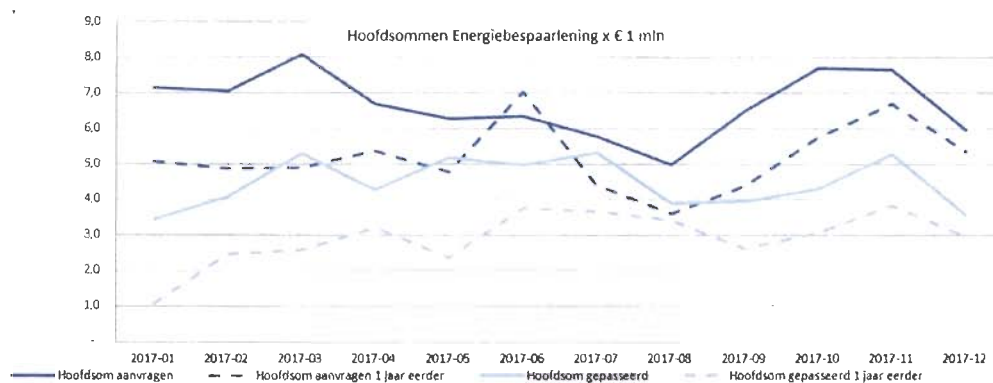
1.3. Productie Energiebespaarleningen

Onderstaande grafieken geven de ontwikkeling van de leningportefeuille weer vanaf start van het fonds in 2014.

Energiebespaarleningen

In totaal zijn er in 2017 6.475 Energiebespaarleningen aangevraagd voor een totaal bedrag van € 80 miljoen. Het aantal aanvragen ligt 20% hoger dan in 2016 (5.347 aanvragen) en het volume bijna 30% hoger (€ 62,2 miljoen). Het aantal en volume gepasseerde Energiebespaarleningen ligt in 2017 45% respectievelijk 53% hoger dan in 2016. In de onderstaande grafiek geven wij de ontwikkeling van de aangevraagde en verstrekte Energiebespaarleningen in miljoenen over de afgelopen 12 maanden weer.

Per 31 december 2017 had het Nationaal Energiebespaarfonds nog voor € 8,3 miljoen aan aanvragen voor Energiebespaarleningen in behandeling. Naar verwachting zal een groot deel hiervan in 2018 passeren.

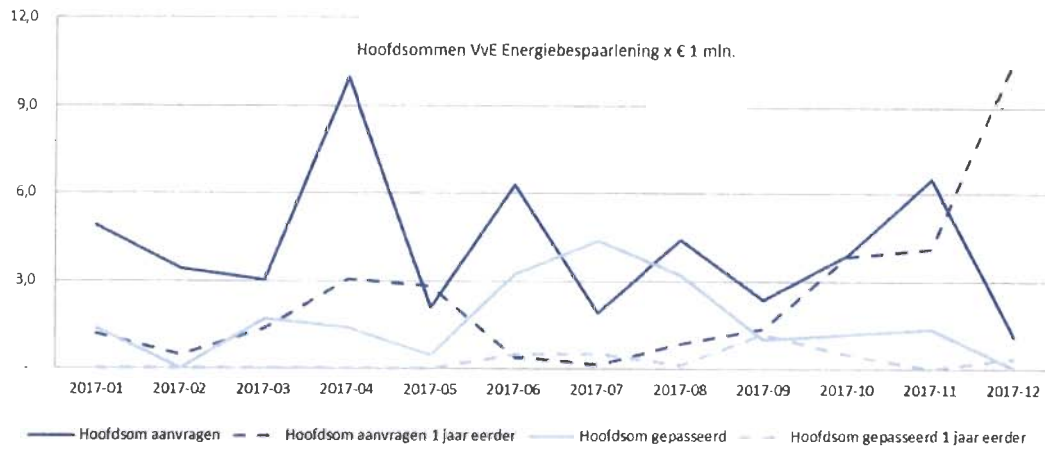
VvE Energiebespaarleningen

In 2017 zijn 108 aanvragen voor een VvE Energiebespaarlening voor totaal € 49,9 miljoen ontvangen (2016: 53 aanvragen voor € 30,3 miljoen). Het beeld over 2016 is enigszins vertekend door een aanvraag voor een VvE Energiebespaarlening van meer dan € 10 miljoen.

Het aantal en volume van gepasseerde VvE Energiebespaarleningen is in 2017 een stuk hoger dan een jaar eerder: er zijn 50 VvE Energiebespaarleningen gepasseerd voor in totaal € 19,4 miljoen (tegenover 11 voor € 3,2 miljoen in 2016).

MAZARS
CVO 6/11/2018⁹
MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Per 31 december 2017 had het fonds nog voor € 54,8 miljoen aan aanvragen voor VvE Energiebesparingen in behandeling. Naar verwachting zal een groot deel hiervan in 2018 passeren.

MAZARS
 200 674/2018
 MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

1.4. Maatschappelijk rendement

De Energiebespaarleningen zijn ingezet voor verschillende energiebesparende maatregelen. Onderstaand overzicht geeft weer hoe de Energiebespaarleningen (in aantallen) zijn verdeeld over de maatregelen. Hieruit blijkt dat de top 3 van energiebespaarmaatregelen bestaat uit hoogrendementsbeglazing, gevelisolatie en energiezuinige deuren. Het fonds registreert alleen de energiebesparende maatregelen die met de Energiebespaarlening worden gefinancierd. Het CO2 uitstoot effect van deze energiebesparende maatregelen wordt niet gemonitord.

Energiebespaarmaatregelen	2014	2015	2016	2017	Totaal	Particulier	VvE
Hoogrendementsbeglazing	382	892	2.171	4.118	7.563	5.835	1.728
Gevelisolatie	149	394	674	1.943	3.160	1.851	1.309
Energiezuinige deuren	149	325	734	1.583	2.791	2.080	711
Zonnepanelen	109	369	697	1.565	2.740	2.514	226
Dakisolatie	98	193	386	1.127	1.804	1.191	613
Hoogrendementsketel	86	291	417	985	1.779	1.048	731
Vloerisolatie	90	152	340	627	1.209	1.169	40
Warmtepomp	17	49	138	520	724	641	83
Led-verlichting	-	96	-	486	582	-	582
Zonneboiler	26	61	158	240	485	485	-
Isolerende gevelpanelen	43	55	192	183	473	458	15
Bodemisolatie	4	48	135	168	355	355	-
Installatie voor warmteterugwinning	9	21	26	120	176	93	83
Dakisolatie incl. asbestsanering	-	-	68	103	171	109	62
HRE-ketel of micro-warmtekrachtkoppeling	7	26	37	77	147	91	56
Biomassaketel	-	12	40	63	115	115	-
Energieprestatieverbetering bestaande lift	-	-	11	79	90	-	90
Maatwerkadvies	6	3	13	57	79	18	61
Waterzijdig inregelen	-	-	4	64	68	12	56
Vraaggestuurde ventilatie	-	11	22	32	65	65	-
Energiemonitor	2	3	17	17	39	39	-
Energiezuinige gelijkstroompomp en/of gelijkstroomventilator	8	6	4	8	26	26	-
Warmtekrachtkoppeling	-	2	4	8	14	14	-
Totaal getroffen maatregelen	1.185	3.009	6.288	14.173	24.655	18.209	6.446
Verduurzaamde woningen					11.588	9.085	2.503

In bovenstaande tabel wordt per jaar weergegeven welke maatregelen met Energiebespaarleningen zijn getroffen. Het totaal aantal maatregelen in de periode wordt vervolgens uitgesplitst in maatregelen getroffen door particulieren en maatregelen getroffen door VvE's. Voor VvE's is het aantal maatregelen vermenigvuldigd met het aantal wooneenheden van de betreffende VvE's. Onderaan de tabel wordt weergegeven hoeveel woningen zijn verduurzaamd met de verstrekte Energiebespaarleningen. Ook hier geldt dat voor VvE's het aantal wooneenheden is meegewogen.

MAZARS
COO 07/01/2018

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

1.5. Financieel rendement

Het jaar 2017 is afgesloten met een negatief resultaat van € 53.000. De rentebaten liggen iets achter op de begroting. Dit komt doordat er in de eerste maanden minder Energiebespaarleningen zijn gepasseerd dan begroot. Daartegenover is een bijdrage vanuit de rentekorting van BZK vrijgevallen. In het resultaat over 2017 is een reservering van € 70.000 opgenomen voor verliezen op Energiebespaarleningen voor 6 Energiebespaarleningen met een grote betalingsachterstand. In 2017 is € 40 miljoen financiering opgenomen.

1.6. Vooruitblik

Nederland toekomstbestendig en dus duurzamer maken kan alleen als we met zijn allen de handen ineen slaan. Dat is hard nodig, hetgeen ook blijkt uit de ambitieuze doelstellingen in het regeerakkoord om woningen te verduurzamen en het gasgebruik terug te dringen. Het Nationaal Energiebespaarfonds werkt graag mee aan het realiseren van deze ambities en elk jaar lukt dat beter.

Doelstelling 2018

Voor het komende jaar is de doelstelling om € 80 miljoen aan Energiebespaarleningen te verstrekken, waarvan de helft aan VvE Energiebespaarleningen. Voor de VvE's betekent dit een verdubbeling ten opzichte van de productie in 2017. Om de ambitieuze doelstelling van € 40 miljoen VvE Energiebespaarleningen te realiseren is er extra budget vrijgemaakt en bestaat het accountmanagement team inmiddels uit 4 man. Zij zijn klaar om de VvE's optimaal te begeleiden bij het financieringstraject ten behoeve van de verduurzaming van de appartementencomplexen. De productie van de Energiebespaarlening voor particuliere eigenaar-bewoners verwachten we vast te houden op het productieniveau van 2017. Hiervoor zetten wij de gebruikelijke middelen in, maar maken wij geen extra geld meer vrij voor grootschalige marketingcampagnes. De regionale varianten die succesvol zijn blijven we uiteraard uitdragen en we staan open voor nieuwe initiatieven.

Ambitieniveau

In 2017 heeft het NEF in een notitie aan haar stakeholders aangegeven dat het fonds een breder financieringsprogramma kan bieden om het Rijk verder te ondersteunen bij het realiseren van duurzaamheidsdoelstellingen. Het Nationaal Energiebespaarfonds is een goed werkend landelijk financieringsinstrument en kan relatief eenvoudig ingezet worden om particuliere woningeigenaren van financiële middelen voor diverse duurzaamheidsdoelstellingen van het Rijk en andere overheden te voorzien. De stakeholders staan positief tegenover de idee voor uitbreiding van het ambitieniveau. Het fonds verkent de opties voor een businessplan en bespreekt de ideeën in maart 2018 met haar stakeholders. Met de overheid wordt reeds gesproken over een verdubbeling van het ambitieniveau van het fonds (van € 300 miljoen naar € 600 miljoen). Gezien de noodzaak tot verdere verduurzaming vinden wij dat een mooie stap en daarnaast zien wij nog veel grotere mogelijkheden om het NEF in te zetten.

 MAZARS
COO 6/21/2018
12
MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

2. GOVERNANCE

2.1. Bestuur en strategisch comité

Stichting Nationaal Energiebespaarfonds heeft een bestuur, bestaande uit ten minste twee personen. Het bestuur bestuurt de stichting en neemt daarbij het investeringsreglement in acht. Het bestuur legt periodiek verantwoording af aan het strategisch comité en informeert de stakeholders. Het strategisch comité, bestaande uit ten minste twee en maximaal drie personen, houdt toezicht, moet goedkeuring verlenen aan bestuursbesluiten die van wezenlijk belang zijn voor de stichting en adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd.

Samenstelling van het bestuur en strategisch comité

De leden van het bestuur worden door het strategisch comité benoemd. De gezamenlijke private co-financiers hebben de mogelijkheid tot een niet-bindende voordracht.

Het bestuur bestaat uit:

- De heer E.J.G.V. Boers RE RA, voorzitter
- De heer J.H. de Roo RA, treasurer

De leden van het strategisch comité worden door de Minister van BZK benoemd. De gezamenlijke private co-financiers hebben de mogelijkheid tot een niet-bindende voordracht van het lid, niet zijnde de voorzitter.

Het strategisch comité bestaat uit:

- De heer L.C. van Dijke, voorzitter
- De heer Mr. R. Wispelweij

In 2017 heeft het bestuur dertien keer vergaderd (tien reguliere bestuursvergaderingen, twee vergaderingen met het strategisch comité en een vergadering met de stakeholders). Belangrijke onderwerpen die in 2017 aan de orde zijn gekomen zijn:

- Aanpassing van de Investeringsreglementen
- Ontwikkeling van regionale varianten door samenwerkingen met de provincies Overijssel en Drenthe en de gemeenten Breda en Den Bosch
- Evaluatie van het uitgevoerde fondsmanagement en verlenging van de fondsmanagementovereenkomst met SVn
- De financiering is vastrentend geworden
- Neerwaartse bijstelling van de financieringsfaciliteit naar € 125 miljoen, waarbij wel de mogelijkheid is opgehouden om € 100 miljoen aanvullende financiering aan te trekken
- Verlenging van de 'availability period' (uitzettingstermijn) met drie jaar tot januari 2022
- Aantrekken van € 100 miljoen aanvullende financiering
- Extra inzet op de VvE Energiebespaarlening

Bezoldiging

Het strategisch comité stelt de bezoldiging en verdere arbeidsvoorwaarden van het bestuur en strategisch comité vast. De hoogte van deze vergoeding en de voorwaarden moeten aansluiten bij wat passend wordt geacht als vergoeding en voorwaarden voor vergelijkbare werkzaamheden in de publieke sector en mogen het maximumbedrag voor vergoeding aan bestuurders in deze sector, zoals vastgesteld op grond van de geldende wet- en regelgeving (daaronder begrepen de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector), niet overschrijden. De bezoldiging gegevens van het bestuur en het strategisch comité zijn in de jaarrekening bij de toelichting op de staat van baten en lasten opgenomen.

Roosters van aftreden

Conform de statuten worden de bestuursleden en de leden van het strategisch comité benoemd voor een periode van maximaal vier jaar. Na vier jaar zijn de zittende leden herbenoembaar, voor maximaal nog één termijn van vier jaar. Een bestuurder kan voor een tweede maal worden herbenoemd indien zwaarwegende belangen - ter beoordeling van het strategisch comité - daartoe aanleiding geven.

De leden treden af volgens door het strategisch comité vastgestelde roosters van aftreden.

 MAZARS
Cvd 6/4/2018 13
MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Rooster van aftreden bestuur

Bestuurslid	Functie	Aantreding per	Einde 1 ^{ste} termijn	Herbenoembaar voor 2 ^e termijn per	Einde 2 ^e termijn
E.J.G.V. Boers RE RA	Voorzitter	10 april 2014	10 april 2017	10 april 2017	10 april 2021
J.H. de Roo RA	Treasurer	29 december 2013	29 december 2016	20 december 2016	29 december 2020

Rooster van aftreden strategic committee

Bestuurslid	Functie	Aantreding per	Einde 1 ^{ste} termijn	Herbenoembaar voor 2 ^e termijn per	Einde 2 ^e termijn
L.C. van Dijke	Voorzitter	10 april 2014	10 april 2017	10 april 2017	10 april 2021
Mr. R. Wispelweij	Lid	10 april 2014	10 april 2018		

Nevenfuncties

De heer E.J.G.V. Boers RE RA, voorzitter bestuur

- Commissaris bij Triodos Bank
- Commissaris bij Coöperatie Univé U.A.
- Bestuurder bij Coöperatie Medisch Specialisten (CMS) Gelre U.A.
- Lid van de raad van toezicht bij het Fonds Duurzaam Funderingsherstel

De heer J.H. de Roo RA, treasurer bestuur

- Eigen onderneming, advisering met name op het gebied van Financiële Analyse en Risicomanagement
- Bestuurslid bij Banco Terra Maputo, Mozambique (tot 1 oktober 2017)
- Lid van de Raad van Toezicht bij CIMMYT, Mexico
- Bestuurslid bij Rabobank Pensioenfondsen

De heer L.C. van Dijke, voorzitter strategic committee

- Voorzitter bestuur van de Brede Stroomversnelling
- Woordvoerder van Warmteversnelling
- Adviseur van de ChristenUnie Tweede Kamerfractie
- Voorzitter van Mission Possible

De heer mr. R. Wispelweij, lid strategic committee

- Directeur van BLG Wonen (tot 31 december 2017)
- Directievoorzitter RegioBank (vanaf 1 januari 2018)

2.2. Fondsmanager

Het Nationaal Energiebespaarfonds heeft stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn aangesteld als fondsmanager. De fondsmanager verricht onder meer (niet-limitatief) de volgende activiteiten: het voorbereiden en uitvoeren van besluiten van het bestuur, het beheren en administreren van het vermogen van de stichting, het namens de stichting, op grond van een volmacht, verstrekken en beheren van leningen, het voorbereiden van bestuursbesluiten tot vaststelling of wijziging van de strategie van de stichting, inclusief de meerjarenbegroting, het jaarplan en de jaarbegroting, het voorbereiden van periodieke rapportages voor het bestuur en/of het strategic committee, het uitvoeren van andere werkzaamheden voor de stichting die het bestuur aan de fondsmanager opdraagt. Het fonds heeft hiervoor een fondsmanagementovereenkomst met SVn gesloten.

2.3. Wet- en regelgeving

Dagelijkse beleidsbepalers en personen die belast zijn met het toezicht op het beleid en de algemene zaken van financiële ondernemingen die over een AFM-vergunning beschikken, dienen conform de Regeling eed of belofte financiële sector een eed of belofte af te leggen. Het voltallige bestuur, het strategic committee en alle medewerkers van de fondsmanager hebben de eed of belofte afgelegd.

MAZARS
 14
 MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Governance

De stichting hecht aan haar reputatie als deskundige, solide en integere financiële partij. Het fonds beschikt over een vergunning als bedoeld in artikel 2:60, eerste lid, Wet op het financieel toezicht (Wft). Het fonds heeft haar governance op orde en beschikt via de fondsmanager over een goed toegeruste werkorganisatie.

Accountant

Het strategic committee van NEF heeft Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V. aangesteld als externe accountant van het NEF. De accountant verricht de controle op de jaarrekening en jaarverslag van het NEF en de daarmee samenhangende processen.

Verantwoord ondernemen

Het fonds wil integer en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). MVO-beleid is daarom onderdeel van de reguliere dienstverlening en productverantwoordelijkheid. Daarbij is aandacht voor klanttevredenheid, klachtenbehandeling, zorgplicht, transparantie, veiligheid, reclame en privacy. In alle producten en processen wil het fonds integer en transparant zijn en voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Het fonds streeft in zijn bedrijfsvoering naar een lage milieubelasting door het bewuste gebruik van materialen en duurzame inkoop.

2.4. Risicomanagement

Alle werkzaamheden die SVn voor het fonds verricht, gebeuren in principe voor rekening en risico van het fonds. SVn voert haar activiteiten uit conform de afgesproken richtlijnen zoals vastgelegd in de fund management agreement. Transparantie en integriteit zijn daarbij kernbegrippen. Het risicomanagementbeleid van het fonds is gericht op een voortdurende en zorgvuldige bewaking en beheersing van risico's die deze activiteiten met zich meebrengen.

Bij de start van het fonds is een risicomanagementproces opgezet en is een risicoanalyse uitgevoerd. Voor het fonds zijn de belangrijkste niet-operationele risico's in beeld en zijn beheersingsmaatregelen getroffen. De operationele risico's worden gemitigeerd door procedures en het Handboek Administratieve Organisatie/Interne Controle (Handboek AO/IC).

Bij het bepalen van de risico's is de continuïteit van het fonds het uitgangspunt. Er zijn geen indicaties dat de continuïteit van het fonds in geding is. Het continuïteitsrisico is daarom niet als apart risico benoemd in onderstaande tabel.

Het fonds hecht sterk aan een laag risicoprofiel. Het beleid is gericht op een voortdurende en zorgvuldige bewaking en beheersing van de risico's. Het fonds is deels gefinancierd met publieke middelen en heeft geen winstoogmerk. Het inzetten van publieke middelen vraagt om grote zorgvuldigheid en een risicomijdende houding. De beheersingsmaatregelen zijn zodanig ontworpen dat deze bijdragen aan een laag risicoprofiel.

Het Treasury statuut van het fonds geeft richtlijnen voor het risicobeleid waarbinnen de treasury activiteiten verricht dienen te worden. Alle Treasury werkzaamheden in 2017 hebben plaatsgevonden binnen de kaders van dit Treasury statuut. De financieringsactiviteiten van het fonds brengen renterisico's met zich mee. Binnen de kaders van het Treasury statuut is het beleid erop gericht deze renterisico's te minimaliseren. Door de wijziging in de financieringsstructuur is het Treasury statuut in 2017 gewijzigd en door het bestuur, strategic committee en de stakeholders goedgekeurd.

 MAZARS
COO 6/10/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Operationele risico's worden beheerst door beheersmaatregelen zoals vastgelegd in het Handboek AO/IC. De belangrijkste risico's voor het fonds kunnen als volgt worden weergegeven.

Soort risico	Risico omschrijving	Beheersing
Marktrisico	Lagere productie dan € 300 miljoen, waardoor een deel van de vaste kosten niet volledig kan worden gedekt.	Maandelijks rapportage met productiecijfers waardoor tijdig kan worden bijgestuurd als productie niet gehaald wordt. In 2017 is zichtbaar geworden dat het ambitieniveau van € 300 mln. realistisch lijkt. Mede door de verlenging van de beschikbaarheidsperiode en de sterke toename in het aantal VvE's die zich gemeld heeft bij het NEF. In de rentetarieven is rekening gehouden met het kostenniveau die past bij de verwachte lening omvang.
Kredietrisico / Insolventierisico	Tegenvallende kredietverliezen worden niet gedekt binnen het fonds. Bij de vaststelling van de consumentenrente wordt rekening gehouden met circa 4% aan kredietverliezen over de gehele looptijd (0,395% op jaarbasis).	Kredietwaardigheidstoets bij aanvang van de Energiebespaarlening. Maandelijks beoordeling van de werkelijke kredietverliezen. Er hebben zich nog geen kredietverliezen voorgedaan, daarnaast is het percentage achterstanden zeer beperkt. In 2017 is een voorziening getroffen voor mogelijke oninbaarheid. Dit op basis van een analyse op lening niveau. In totaal zijn 6 Energiebespaarleningen (€ 70.000) voorzien, wat gezien de omvang van het NEF zeer beperkt is. Jaarlijkse beoordeling of het gehanteerde kredietverlies nog representatief is voor de populatie.
Renterisico	Energiebespaarleningen worden op dit moment gefinancierd met rijks gelden en cofinanciering door banken. De cofinanciering wordt vastrentend aangetrokken en zoveel mogelijk gematcht aan het profiel van de uitstaande Energiebespaarlening. Het risico bestaat dat bij de bepaling van de consumentenrente onvoldoende rekening is gehouden met stijgende rentetarieven.	Gezien de eisen in het Treasury statuut is dit een risico dat (voor het rijksdeel) niet mag worden afgedekt. Maandelijks wordt de consumentenrente bepaald met als doel om kostendekkend te opereren. Hiermee kunnen tussentijdse rentestijgingen ingerekend worden en vertaald naar een nieuw consumententarief. De financiering bij de banken wordt aangetrokken op basis van vastrentende leningen die, waar nodig, een forward start kennen. Voor het afdekken van de risico's is binnen het Treasury statuut een bandbreedte van € 10 mln. ongedekte positie opgenomen.
Liquiditeitsrisico	Het liquiditeitsrisico is het risico dat het fonds niet op een efficiënte en effectieve wijze kan voldoen aan de verwachte	De structuur van het fonds beperkt het liquiditeitsrisico. Tegenvallende kredietverliezen zouden een liquiditeitstekort kunnen veroorzaken. Als kredietverliezen hoger uitvallen dan in het tarief

MAZARS 16
COO 6/9/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Soort risico	Risico omschrijving	Beheersing
	en onverwachte kasstromen zonder dat de dagelijkse operatie of de financiële conditie van het fonds wordt geraakt.	opgenomen komen deze voor rekening van de overheid. De lening van de overheid wordt als laatste afgelost. Elk kwartaal (of vaker indien nodig) wordt een liquiditeitsplanning opgesteld voor de komende 12 maanden. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. Op basis van de eisen vanuit de financieringsdocumentatie wordt een liquiditeitsbuffer van maximaal € 10 miljoen aangehouden. Op basis van de productie van eind 2017 is een liquiditeitsbuffer van € 6 mln. aangehouden. Daarnaast heeft de Rabobank het fonds de mogelijkheid geboden om € 10 mln. boetevrij (wel afrekenen marktrente) extra af te kunnen lossen.
Imagorisico	Imagoschade kan veroorzaakt worden door meerdere redenen, zoals negatieve publiciteit. Daarnaast is imagoschade mogelijk door een niet adequate reactie bij het voordoen van risico's uit de andere risico types.	Periodiek overleg met de stakeholders, zodat alle betrokken partijen op de hoogte zijn van de ontwikkelingen binnen het fonds. Transparantie in de rapportages over de stand van zaken en de ontwikkelingen. Het bestuur (en waar nodig het strategic committee of de stakeholders) is actief betrokken bij de kredietverstrekking van omvangrijke leningen.
IT-risico (onderdeel fondsmanagement contract)	Onjuiste of onbetrouwbare geautomatiseerde gegevensverwerking inclusief continuïteitsrisico, automatisering en niet adequate beveiligingssystemen.	Tijdig aanhaken (door de fondsmanager) van de IT-leverancier bij verwachte wijzigingen. Uit laten voeren van een IT-audit op de geautomatiseerde systemen (als onderdeel van de accountantscontrole).
Juridisch risico	Het niet voldoen aan wettelijke bepalingen vanuit AFM/Wft regelgeving en overige regelgeving.	Met de beschikbaarheid van een bedrijfsjurist en een compliance officer is de aanwezigheid van specifieke juridische bancaire- en compliance kennis bij SVn geborgd.
Uitbestedings- risico	Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van het fonds door de aan derden uitbestede bedrijfsprocessen wordt geschaad.	Er bestaat een fondsmanagementovereenkomst met Service Level Agreements met SVn. Hierin zijn afspraken gemaakt over inhoud, uitvoering en kwaliteit van de uitbestede diensten. Over de kwaliteit van de dienstverlening wordt periodiek gerapporteerd door SVn. De kwaliteit van de dienstverlening door SVn wordt ook periodiek in het bestuur besproken.

3. JAARREKENING

3.1. Balans

ACTIVA	31 december 2017	31 december 2016
--------	------------------	------------------

(bedragen x 1.000 in €)

Financiële vaste activa		
1 Energiebespaarlening	93.221	47.629
2 VvE Energiebespaarlening	21.760	2.913
Vlottende activa		
3 Vorderingen en overlopende activa	224	143
4 Liquide middelen	28.921	38.453

TOTAAL ACTIVA	144.126	89.138
----------------------	----------------	---------------

PASSIVA	31 december 2017	31 december 2016
---------	------------------	------------------

(bedragen x 1.000 in €)

Eigen vermogen		
5 Algemene reserve	-3.134	-2.549
5 Resultaat boekjaar	-53	-585
6 Bestemmingsreserve BZK-lening	45.040	46.699
7 Voorzieningen		
Rentedekkingsfonds Rijk	7.185	7.644
Rentedekkingsfonds regionale variant	1.114	170
Overige Rijkssubsidie	965	1.202
Langlopende schulden		
8 Achtergestelde BZK-lening	29.960	28.301
9 Langlopende lening financiers	40.000	-
Kortlopende schulden		
10 Overige schulden en overlopende passiva	23.049	8.256

TOTAAL PASSIVA	144.126	89.138
-----------------------	----------------	---------------

MAZARS
 COO 07/01/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

3.2. Winst- en verliesrekening

(bedragen x € 1.000)	Gerealiseerd 2017	Begroting 2017	Gerealiseerd 2016
BATEN			
11 Rentebaten	1.751	1.862	822
12 Bijdrage rentekorting Rijk	259	231	56
13 Bijdrage rentekorting regionale variant	78	326	4
14 Overige baten	437	914	1.098
TOTAAL BATEN	2.525	3.333	1.980
LASTEN			
Operationele lasten			
15 Management fee	-1.533	-1.141	-762
16 Agency fee	-35	-35	-35
17 Algemene kosten	-206	-182	-197
18 Marketingcampagne	-129	-914	-850
19 Voorziening oninbaarheid	-70	-346	-
TOTAAL operationele lasten	-1.973	-2.618	-1.844
20 Rente lopende rekening	5	-	57
Amendment fee	-	-	-
21 Commitment fee	-537	-433	-778
22 Langlopende lening financiers	-73	-64	-
22 Swap kosten	-	-35	-
TOTAAL financieringslasten	-605	-532	-721
23 BZK-lening	-	-	14.312
23 Mutatie reële waarde BZK-lening	-1.659	-1.669	-1.310
TOTAAL overige baten en lasten	-1.659	-1.669	13.002
TOTAAL LASTEN	-4.237	-4.819	10.437
RESULTAAT voor bestemming	-1.712	-1.486	12.417
23 Mutatie bestemmingsreserve BZK-lening	1.659	1.669	-13.002
RESULTAAT na bestemming	-53	183	-585

MAZARS
COO 6/1/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

3.3. Kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Gerealiseerd 2017	Gerealiseerd 2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Operationeel resultaat	552	136
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen en overige waardeverminderingen	-	-
Mutatie voorzieningen	318	9.016
	318	9.016
<i>Verandering in werkkapitaal:</i>		
Vorderingen	-138	-84
Kortlopende schulden	255	399
	117	315
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	987	9.467
Ontvangen interest	62	226
Betaalde provisie	-	-
Betaalde commitment fee	-593	-761
Betaalde interest	-	-
	-531	-535
Kasstroom uit operationele activiteiten	456	8.932
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
In lopende jaar gepasseerde leningen	-73.020	-38.205
Uit vorig jaar ingegane leningen	-3.137	-1.666
In volgend jaar ingegane leningen	-	3.137
Totaal ingegane leningen	-76.157	-36.734
Mutatie leningen in bouwdepot	14.521	5.619
Ontvangen aflossingen Energiebespaarlening	11.648	4.770
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-49.532	-17.413
Kasstroom uit financiering-activiteiten		
Ontvangen geldlening	40.000	25.000
Aflossing geldlening	-	-
	40.000	25.000
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-9.532	7.587
Toename geldmiddelen	-9.532	-7.587
Openingsbalans	38.453	30.866
Mutatie boekjaar	-9.532	7.587
Eindbalans	28.921	38.453

 MAZARS
07/01/2018

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

3.4. Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Tenzij anders weergegeven, worden bedragen in de jaarrekening vermeld in duizenden euro's.

Doelstelling en activiteiten

De stichting Nationaal Energiebespaarfonds, statutair gevestigd te 's-Gravenhage, is een organisatie met een maatschappelijke doelstelling. Volgens de statuten luidt de doelstelling:

"Het bevorderen van energiebesparende maatregelen aan woningen door (samenwerkende) eigenaar-bewoners".

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen en de bepalingen volgens Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven", die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van het fonds zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, commitment fee en provisie zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De mutaties op de Energiebespaarlening zijn opgenomen als kasstroom uit investeringsactiviteiten. Ontvangen gelden en betaalde aflossingen aan financiers zijn opgenomen als kasstroom uit financieringsactiviteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder de aanpassing in de waardering van de BZK-lening op basis van RJ 290, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

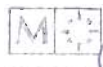
Financiële instrumenten

Alle in de balans opgenomen financiële instrumenten zijn bij eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde, de vervolgwaaarding vindt plaats tegen de (geamortiseerde) kostprijs. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. Indien niet direct een betrouwbare reële waarde is aan te wijzen, wordt de reële waarde benaderd door deze af te leiden uit de reële waarde van bestanddelen of van een soortgelijk financieel instrument, of door opgaven van derden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen portefeuille aan verstrekte Energiebespaarleningen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze waarderingsgrondslag is in de praktijk gelijk aan de nominale waarde van de

 MAZARS
Cvd 6/6/2018²²

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

Gewaamerkt voor identificatiedoeleinden

schuldrest per balansdatum. Eventuele bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en verantwoord in de staat van baten en lasten.

Overige vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Voorzieningen

Voorziening voor Rentedekkingsfonds

De Rentedekkingsfondsen betreft een vooruit ontvangen exploitatiesubsidie met als doel het dekken van de rentekortingen op de leningen waarop een rentekorting is verkregen. De subsidie valt vrij ten gunste van het resultaat in de periode waarin de daadwerkelijk gegeven rentekorting (de gesubsidieerde lasten) worden verwerkt. Het fonds heeft een langlopend karakter.

Overige Rijkssubsidie

De voorziening voor overige rijkssubsidie betreft een vooruit ontvangen subsidie ter dekking van marketingdoeleinden. De voorziening wordt op reële waarde gewaardeerd. De werkelijk gemaakte kosten worden in mindering gebracht op deze subsidie.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de looptijd van de schulden in de staat van baten en lasten als interestlast verwerkt.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Het saldo (resultaat) wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; lasten reeds zodra zij voorzienbaar zijn. Baten die worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten worden gewaardeerd tegen de reële waarde, voor zover deze bepaalbaar is. In dat geval worden zodanige baten in de staat van baten en lasten verantwoord.

Rentebaten

De rentebaten bestaat uit de ontvangen rentebaten en de betaalde rentelasten op de Energiebespaarlening, de rentemarge wordt op basis van het toerekeningsbeginsel verantwoord in de staat van baten en lasten voor alle rentedragende instrumenten.

3.5. Toelichting op de balans

Activa

Productie overzicht 2017

	Energiebespaarlening		VvE Energiebespaarlening		Totaal		2016	
	Aantal	Hoofdsom	Aantal	Hoofdsom	Aantal	Hoofdsom	Aantal	Hoofdsom
Totaal (x € 1.000)								
Verantwoord als ingegane leningen	4.491	56.364	52	19.793	4.543	76.157	2.847	36.734
Af: Ingegaan vanuit vorig boekjaar	233	2.762	2	375	235	3.137	143	1.666
Overgang volgend boekjaar	-	-	-	-	-	-	235	3.137
Gepasseerde financieringen	4.258	53.602	50	19.418	4.308	73.020	2.939	38.205

1. Energiebespaarlening

Het verloop van de portefeuille naar schuldrest is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2017		Gem %	31 december 2016	
Beginstand	4.443	47.629	2,80	1.721	18.430
bij: verstrekte leningen	4.491	56.364	2,34	2.838	33.908
af: extra/ algehele aflossing	345	4.295	2,88	116	1.770
af: aflossing in maandbedragen	-	6.407	-	-	2.939
Stand per ultimo	8.589	93.291	2,53	4.443	47.629
Voorziening	-	70-	-	-	-
Stand naar voorziening	-	93.221	-	-	47.629

Per balansdatum is een analyse verricht op de openstaande debiteuren. Op basis van deze analyse is op basis van een voorzichtig principe voor in totaal 6 Energiebespaarleningen een voorziening getroffen van € 70.000. Deze leningen hebben over het algemeen meerdere maanden achterstand en een aantal klanten heeft ondersteuning gevraagd vanuit de schuldhulpverlening. De kans dat de Energiebespaarleningen in de laatste categorie nog inbaar zijn is als gering geschat.

De totale portefeuille bestaat per 31 december 2017 uit 8.589 Energiebespaarleningen met een omvang van € 93,3 miljoen. De financiële vaste activa kennen een overwegend langlopend karakter en bestaan uit de lopende Energiebespaarleningen. Het kortlopende deel van de Energiebespaarlening welke in 2018 geïncasseerd zal worden, bedraagt € 8,1 miljoen (2016 € 4,2 miljoen).

2. VvE Energiebespaarlening

In 2017 zijn 50 VvE Energiebespaarleningen gepasseerd en ingegaan. Daarnaast zijn er 2 VvE Energiebespaarleningen die in 2016 passeerden maar in 2017 zijn ingegaan.

(x € 1.000)	31 december 2017		Gem %	31 december 2016	
Beginstand	10	2.913	2,86	1	148
bij: verstrekte leningen	52	19.793	2,84	9	2.826
af: extra/ algehele aflossing	-	248	-	-	-
af: aflossing in maandbedragen	-	698	-	-	61
Stand per ultimo	62	21.760	2,85	10	2.913

Op balansdatum zijn er geen VvE Energiebespaarleningen met een achterstand. Er zijn geen indicaties van oninbaarheid. Vandaar dat er op de VvE Energiebespaarleningen geen voorzieningen zijn getroffen. De totale portefeuille bestaat per 31 december 2017 uit 62 VvE Energiebespaarleningen met een omvang van € 21,8 miljoen. De financiële vaste activa kennen een overwegend langlopend karakter en bestaan uit de

 MAZARS
24

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

uitgegeven Energiebespaarleningen. Het kortlopende deel van de VvE Energiebespaarlening welke in 2018 geïncasseerd zal worden, bedraagt € 1,7 miljoen (2016: € 0,3 miljoen).

3. Vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Debiteuren	9	5
Nog te ontvangen rente	-	57
Nog te ontvangen bijdragen	215	81
	224	143

Het fonds heeft per balansdatum bij 46 debiteuren een vordering open staan. Dit is 0,44% van het totaal aantal klanten binnen het fonds. Van deze debiteuren zijn er 6 geïncasseerd als dubieus. Voor deze Energiebespaarleningen is een voorziening getroffen op de uitstaande lening.

De nog te ontvangen bijdragen bestaat uit een vordering van € 215.000 die is opgenomen voor de rentesubsidies die verstrekt zijn namens de Provincie Overijssel, Provincie Drenthe en gemeente Breda en de daaraan gerelateerde uitvoeringskosten. Facturatie vindt plaats na afronding van elk kwartaal.

4. Liquide middelen

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Rekening courant	19.048	1.640
Deposito's	10.000	37.000
Betalingen onderweg	-127	-187
	28.921	38.453

Net voor jaareinde zijn de streekrekeningen beëindigd en is het saldo overgeboekt naar de rekening courant. Alle gelden zijn direct opvraagbaar en worden hierdoor allemaal als kortlopend gezien.

MAZARS
07/01/2018

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Passiva

5. Stichtingsvermogen

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Algemene reserve	-3.134	-2.549
Resultaat boekjaar	-53	-585
	-3.187	-3.134

Algemene reserve

De algemene reserve wordt opgebouwd uit de behaalde resultaten vanaf de start van het fonds en bestaat uit het resultaat vanuit eerdere jaren. Indien het saldo van het eigen vermogen aan het einde van de looptijd van het fonds negatief is, dan zal dat in eerste instantie worden verrekend met de achtergestelde BZK-lening. Een eventueel positief saldo komt ten gunste van de Rijksoverheid.

6. Bestemmingsreserve BZK-lening

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Beginstand	46.699	33.697
Toevoeging	-	14.312
Onttrekking	-1.659	-1.310
	45.040	46.699

De jaarlijkse oprenting van de BZK-lening wordt onttrokken aan deze bestemmingsreserve. Uiteindelijk zal de reële waarde van de BZK-lening aan het eind van de looptijd weer gelijk zijn aan de nominale waarde en is de bestemmingsreserve volledig uitgeput. In 2017 heeft er een onttrekking plaats gevonden van € 1,7 miljoen.

7. Voorzieningen

Rentedekkingsfonds Rijk

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Beginstand	7.644	-
Storting	-	7.700
Onttrekking	-459	-56
	7.185	7.644

Vanuit de ontvangen subsidie van het Ministerie van BZK is in 2016 € 7,7 miljoen geclassificeerd ter dekking van toekomstige rentekortingen. Bij de begroting 2018 is hiervan € 0,2 miljoen overgeheveld naar de overige Rijkssubsidie. Hiermee blijft € 7,5 miljoen beschikbaar voor rentekorting. Dit deel van de subsidie is als voorziening rentedekkingsfonds Rijk opgenomen. De voorziening valt op basis van de werkelijke productie en de verleende rentekorting vrij ten gunste van het resultaat. In 2017 is hiervoor € 322.000 onttrokken aan de voorziening. Van de totaal beschikbare rentekorting van € 7,5 miljoen is circa € 3,9 miljoen reeds gealloceerd aan verstrekte en onderhande Energiebespaarleningen. De daadwerkelijke realisatie van deze rentekorting is afhankelijk van de looptijd van de lening.

Rentedekkingsfonds regionale variant

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Beginstand	170	-
Storting	1.021	174
Onttrekking	-77	-4
	1.114	170

MAZARS
 26
 MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

De voorziening bestaat uit een verstrekte rentekorting door de Provincie Overijssel, Provincie Drenthe en de gemeente Breda op Energiebespaarleningen aan inwoners uit de desbetreffende provincie of gemeente. De bijdrage bestaat uit een rentekorting en een vergoeding voor aanvullende kosten die gemoeid zijn met het verstrekken van deze Energiebespaarleningen. De bijdrage wordt op basis van een netto contante waarde bij het passeren van de Energiebespaarlening voldaan. De vergoeding valt gedurende de looptijd van de Energiebespaarlening vrij ten gunste van het resultaat.

In 2017 zijn er 1.077 Energiebespaarleningen voor een totaal bedrag van € 13,3 miljoen gepasseerd met een rentekorting uit een regionale variant. Sinds de start van de regionale varianten zijn 1.388 Energiebespaarleningen voor een totaal bedrag van € 16,8 miljoen gepasseerd.

Overige Rijkssubsidie

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Beginstand	1.202	-
Storting	200	2.300
Onttrekking	-437	-1.098
	965	1.202

Van het Ministerie van BZK is een totale subsidie van € 10 miljoen ontvangen, waarvan uiteindelijk € 7,5 miljoen ² geclassificeerd is als voorziening Rentedekkingsfonds Rijk. Het restant is opgenomen in de voorziening overige Rijkssubsidie. In 2017 is € 308.000 incl. btw aanvullend budget voor de fondsmanager ten laste van deze subsidie gebracht als vergoeding voor het aantrekken van de (VvE) accountmanagers. Daarnaast is er € 129.000 aan marketingkosten ten laste van deze subsidie gebracht. Gezien de langlopende verplichting is deze subsidie geclassificeerd als voorziening.

8. Achtergestelde BZK-lening

De lening kent een langlopend karakter, er vinden geen aflossingen plaats binnen de komende 12 maanden.

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Beginstand	28.301	16.303
Storting	-	25.000
Correctie reële waarde	-	-14.312
Amortisering	1.659	1.310
	29.960	28.301

De lening van BZK is achtergesteld ten opzichte van alle andere bestaande en toekomstige schulden van het fonds. De nominale waarde van deze lening bedraagt € 75 miljoen. De lening kent de volgende voorwaarden.

- Terugbetaling gebeurt uiterlijk vanaf 1 januari 2034, waarbij in maximaal drie jaar terugbetaald dient te worden.
- Het terug te betalen bedrag wordt vermeerderd/verminderd met het definitieve fondsresultaat.
- Er wordt geen rente vergoed over de uitstaande gelden.

Op basis van de verslaggevingsregels (RJ 290) dient de lening van BZK bij aanvang op marktwaarde gewaardeerd te worden. Voor de rapportage betekent dit dat deze schuld wordt opgenomen tegen de netto contante waarde die, door het feit dat over de lening geen rente verschuldigd is, vanzelfsprekend lager is dan de nominale waarde. In de loop der tijd (tot eind 2034, de verwachte aflossingsdatum) zal de lening ten laste van de resultatenrekening weer aangroeien tot de nominale waarde. Voor de waardering van de lening is de

² In 2017 heeft er een overheveling plaatsgevonden van € 0,2 mln. vanuit de voorziening voor Rentedekkingsfonds Rijk

MAZARS
CUO 6/9/2017

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaamerkt voor identificatiedoeleinden

marktrente voor deze lening geschat op 6,5% per jaar voor de eerste tranche en 4,7% voor de tweede tranche. In 2017 heeft er een oprenting plaatsgevonden van € 1.659.000. Overigens betreft het een jaarrekening technische aanpassing welke geen effect heeft op kasstromen of overige commerciële activiteiten.

9. Langlopende lening financiers

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Beginstand	-	-
Storting	40.000	-
	40.000	-

In 2017 zijn in totaal 3 trekkingen verricht bij de co-financiers. Naast deze trekkingen zijn op balansdatum voor twee leningen de stortingen vastgelegd. Het gaat hierbij om de volgende stortingen: € 15 miljoen op 20 februari 2018 en € 10 miljoen op 20 april 2018.

Trekkingsdatum	Kredietverstrekker	Bedrag (x € 1.000)	Rentetarief	Einddatum
20-7-2017	Rabobank	10.000	1,23%	20-1-2027
1-12-2017	Rabobank	20.000	0,74%	21-11-2024
20-12-2017	Volksbank (ASN)	10.000	1,16%	20-1-2025
		40.000		

10. Overige schulden en overlopende passiva

(x € 1.000)	31 december 2017	31 december 2016
Bouwdepot	22.153	7.632
Te betalen commitment fee	98	154
Te betalen rente lening financiers	73	-
Te betalen bestuursvergoeding	10	21
Te betalen managementfee	140	64
Nog te ontvangen facturen	550	383
Crediteuren	11	-
Overige kosten	15	2
	23.049	8.256

Bouwdepot

Het bouwdepot betreft nog uit te betalen gelden op reeds verstrekte Energiebespaarleningen.

Te betalen commitment fee

Dit betreft de commitment fee voor de periode 20 september t/m december 2017.

Nog te ontvangen facturen

De nog te ontvangen facturen hebben voornamelijk betrekking op de extra vergoeding die is verstrekt aan de fondsmanager. Deze vergoedingen worden in de komende jaren via de reguliere managementvergoeding verrekend.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Onderhanden werk	31 december 2017		31 december 2016	
	aantal	(bedragen x € 1.000)	aantal	(bedragen x € 1.000)
Uitgebrachte offertes	275	4.702	163	3.744
Ingediende aanvragen	455	58.408	459	28.512
Nog in te gane leningen	-	-	235	3.133
	730	63.110	857	35.389

Kredietfaciliteit

Het fonds heeft een kredietovereenkomst met de Rabobank en ASN Bank voor een totale faciliteit van € 225 miljoen. Medio 2017 is deze faciliteit aangepast naar € 125 miljoen. De huidige kredietfaciliteit kent een availability periode tot en met januari 2022. Over de nog niet getrokken kredietfaciliteit wordt een commitment fee betaald. In 2017 hebben reeds trekkingen plaatsgevonden onder de faciliteit. In 2017 is reeds voor € 20 miljoen kredieten aangetrokken onder de faciliteit bij de Rabobank en voor € 10 miljoen onder de faciliteit bij de ASN bank. Daarnaast zijn in 2017 reeds twee trekkingen vastgelegd met een stortingsdatum in 2018.

Stortingsdatum	Kredietverstrekker	Bedrag (x € 1.000)	Rentetarief	Laatste aflosdatum
20-2-2018	Rabobank	€ 15.000	0,9550%	20-01-2023
20-4-2018	Rabobank	€ 10.000	0,6593%	20-01-2022
		€ 25.000		

Met deze trekkingen is het renterisico op de uitstaande financieringen (incl. pijplijn) afgedekt met een vastrentende langlopende lening.

Nog te verrekenen managementvergoeding:

Uitgangspunt in de fondsmanagementovereenkomst is dat de management fee voor de fondsmanager gelijk is aan de gemaakte kosten bij de uitvoering van haar fondsmanagementactiviteiten gedurende de gehele looptijd van het fonds. De fee wordt als percentage van de uitstaande Energiebespaarleningen bepaald en per einde van elke maand afgerekend.

De fondsmanagementovereenkomst met SVn kent een looptijd tot januari 2021. De kosten die gemoeid gaan met deze periode zijn afhankelijk van de productie van het fonds. De werkelijke kosten die op basis van de contractuele afspraken gedeclareerd kunnen worden bedragen:

(bedragen x € 1.000)	Voorgaande jaren	2017	Totaal	2016
Kosten fondsmanagement	3.533	1.671	5.204	3.533
Extra werkzaamheden	350	255	605	350
Totale kosten exclusief btw	3.883	1.926	5.809	3.883
Gefactureerd in eerdere jaren			-592	-167
Als schuld verantwoord, gefactureerd in 2017			-532	-205
			-1.033	-425
Toekomstige vergoedingen excl. btw			3.652	3.086
btw			767	684
Toekomstige vergoedingen incl. btw			4.419	3.734

MAZARS
0/4/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

3.6. Toelichting op de winst- en verliesrekening

Baten

(x € 1.000)	Gerealiseerd 2017	Begroting 2017	Gerealiseerd 2016
Omschrijving			
BATEN			
11 Rentebaten	1.751	1.862	822
12 Bijdrage rentekorting Rijk	259	231	56
13 Bijdrage rentekorting regionale variant	78	326	4
14 Overige baten	437	914	1.098
TOTAAL BATEN	2.525	3.333	1.980

11. Rentebaten

De werkelijke rentebaten zijn verminderd met een rentevergoeding van € 494.000 (2016: € 173.000) voor uitstaande bouwdepots. De rentebaten lopen achter op begroting, wat met name wordt veroorzaakt doordat de Energiebespaarleningen niet gemiddeld gespreid over het jaar ingaan en dat deze langer dan begroot in het bouwdepot blijven staan.

12. Bijdrage rentekorting Rijk

Door het bestuur wordt een rentekorting verleend op de consumentenrente. De rentekorting wordt gefinancierd vanuit de subsidie van het Ministerie van BZK. De toerekening van de gerealiseerde rentekorting is gebaseerd op het aantal gepasseerde Energiebespaarleningen en het verloop van de Energiebespaarleningen die een rentekorting hebben ontvangen.

13. Bijdragen rentekorting regionale variant

Door de Provincie Overijssel, Provincie Drenthe en gemeente Breda wordt een rentekorting verstrekt op de Energiebespaarleningen aan inwoners uit de desbetreffende provincie/gemeente. De bijdrage bestaat uit een rentekorting en een vergoeding voor aanvullende kosten die gemoeid zijn met het verstrekken van deze Energiebespaarlening. De gerealiseerde rentekorting en de bijdrage voor aanvullende kosten vallen via deze bate vrij ten gunste van het resultaat.

14. Overige baten

Dit betreft een vrijval van de subsidie van het Ministerie van BZK. Het bestuur heeft besloten om een deel van de subsidie van het Ministerie van BZK in 2017 in te zetten voor een marketingcampagne, ter dekking van de kosten van accountmanagers (voor o.a. meer bekendheid VvE Energiebespaarleningen en het begeleiden van de VvE's gedurende het aanvraag- en besluitvormingsproces) en overige stimulerende maatregelen.

De kosten zullen in mindering worden gebracht op de overige Rijkssubsidie. Voor de transparantie zijn de kosten separaat weergegeven (zowel de kosten als de opbrengsten). Het deel van de overige Rijkssubsidie die hiervoor ingezet zal worden is als overige baten verantwoord. Nog niet alle budgetten zijn volledig toegekend door het bestuur, waardoor het bedrag in werkelijkheid lager kan uitvallen.

MAZARS
COO 6/9/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Geraamtekl voor identificatiedoeleinden

LASTEN

(x € 1.000)	Gerealiseerd 2017	Begroting 2017	Gerealiseerd 2016
Omschrijving			
Operationele lasten			
15 Management fee	-1.533	-1.141	-762
16 Agency fee	-35	-35	-35
17 Algemene kosten			
Bestuur & Commissie	-118	-112	-136
Accountant	-17	-17	-18
Advies	-26	-12	-
Toetsing	-39	-29	-31
Overig	-6	-12	-12
18 Marketingcampagne	-129	-914	-850
19 Voorziening oninbaarheid	-70	-346	-
TOTAAL operationele lasten	-1.973	-2.618	-1.844

15. Management fee

De uitgangspunten voor het vaststellen van de management fee zijn opgenomen in de fondsmanagementovereenkomst en worden periodiek herijkt op basis van de werkelijke productie. De management fee wordt maandelijks op basis van een fee percentage in rekening gebracht. Het fee percentage is gebaseerd op de uitstaande Energiebespaarleningen (over achterstanden wordt geen fee vergoed). De management fee is gestegen in lijn met de stijging in uitstaande Energiebespaarleningen. In de management fee worden ook de kosten voor de accountmanagers, de extra bijdrage voor de marketingcampagne en kosten voor het realiseren van de provinciale bijdrage meegenomen waarvoor door het bestuur aanvullend budget is toegekend. In 2017 bedragen deze kosten € 308.000 incl. btw. (2016: € 248.000 incl. btw.). Deze aanvullende kosten worden via de maandelijkse management fee (als percentage van de uitstaande schuldrest) verrekend.

16. Agency fee

Vanwege haar rol als facility agent ontvangt Rabobank, op basis van de financieringsovereenkomst, een jaarlijkse vergoeding van € 35.000.

17. Algemene kosten

Deze kosten bestaan onder andere uit bestuurskosten, accountant, advies en toetsingskosten. De jaarlijkse kosten voor de verzekering bedragen € 32.000 (onderdeel bestuurskosten). De honoreringskosten voor bestuur en strategic committee bedragen voor 2017 circa € 86.000 (incl. btw). In de advieskosten zijn onder andere de kosten opgenomen met betrekking tot het opstellen van de herziene leningdocumentatie en juridisch advies met betrekking tot een specifiek VvE dossier.

De kosten voor toetsing hebben betrekking op BRK, kadaster etc. en bedragen € 21.000 en de kosten voor het toezicht van de AFM (€ 18.000).

18. Marketingcampagne

Door het bestuur is in de begroting een budget toegekend voor marketing activiteiten.

In 2017 zijn nog kosten gemaakt voor de afronding van de marketingcampagne die heeft plaatsgevonden in het eerste kwartaal van 2017. De out of pocket marketingkosten voor het NEF bedragen € 129.000. Van deze marketingkosten heeft circa € 47.000 aan out of pocket kosten betrekking op de marketingbijdrage die het NEF heeft geleverd aan de regionale varianten.

MAZARS
COO O/C/2017

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

19. Voorziening oninbaarheid

Er zijn geen afboekingen verricht op Energiebespaarleningen. Wel is in 2017 een voorziening getroffen voor oninbaarheid op de uitstaande lening portefeuille, dit is 0,06% van de uitstaande portefeuille. Deze voorziening heeft betrekking op 6 klantdossiers. Ten opzichte van de totale portefeuille is dit een beperkte voorziening.

Financieringslasten

(x € 1.000)	Gerealiseerd 2017	Begroting 2017	Gerealiseerd 2016
Omschrijving			
20 Rente lopende rekening	5	-	57
Amendment fee	-	-	-
21 Commitment fee	-537	-433	-778
22 Interest langlopende lening financiers	-73	-64	-
22 Swap kosten	-	-35	-
TOTAAL financieringslasten	-605	-532	-721

20. Rente lopende rekening

Het overschot aan liquiditeiten werd in 2017 weggezet op streekrekeningen, waar een rentevergoeding over werd ontvangen. Deze vergoeding is hoger dan begroot aangezien in de begroting geen rekening mee is gehouden dat er rente zou worden vergoed. De Rabobank heeft de streekrekeningen per 31 december 2017 beëindigd. Er zijn andere spaarfaciliteiten geopend om de tijdelijke overtollige liquiditeiten aan te houden.

21. Commitment fee

De commitment fee wordt in rekening gebracht op het nog niet getrokken deel van de bancaire faciliteit.

22. Financieringslasten

In 2017 hebben de eerste trekkingen plaatsgevonden onder de financiering. De rentelasten hebben betrekking op deze aangetrokken financieringen. Aangezien de financiering omgezet is naar een vaste financiering zijn er geen swapkosten meer opgenomen.

Overige baten en lasten

(x € 1.000)	Gerealiseerd 2017	Begroting 2017	Gerealiseerd 2016
Omschrijving			
Overige baten en lasten			
23 BZK-lening	-	-	14.312
23 Mutatie reële waarde BZK-lening	-1.659	-1.669	-1.310
	-1.659	-1.669	13.002

23. Mutatie bestemmingsreserve BZK-lening

Zie hiervoor de toelichting 8 "Achtergestelde BZK-lening" bij de balans.

3.7. WNT-verantwoording

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de voor het fonds van toepassing zijnde regelgeving en is bepaald op basis van het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor het fonds bedraagt € 181.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van het strategische comité; dit bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum. In het geval van het fonds zijn de leden van het bestuur aangemerkt als leidinggevende topfunctionaris en de leden van het strategische comité als toezichthoudend topfunctionaris.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	E.J.G.V. Boers RE RA	J.H. de Roo RA
Functie(s)	Voorzitter	Treasurer
Gegevens 2017		
Duur dienstverband	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,17	0,17
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee	Nee
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	Ja	Ja
Individueel WNT-maximum	€ 30.770	€ 30.770
Bezoldiging		
Beloning	€ 25.500	€ 25.500
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-
Totaal bezoldiging	€ 25.500	€ 25.500
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	€ 25.500	€ 25.500
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016		
Duur dienstverband in	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	0,17	0,17
Bezoldiging 2016		
Beloning	€ 25.050	€ 25.050
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-
Totaal bezoldiging 2016	€ 25.050	€ 25.050
Individueel WNT-maximum 2016	€ 30.430	€ 30.430

MAZARS
CVO 07/01/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Toezichthoudende topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	L.C. van Dijke	R. Wispelweij
Functie(s)	Voorzitter	Lid
Gegevens 2017		
Duur dienstverband	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Bezoldiging		
Beloning	10.625	6.186
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-
Totaal bezoldiging	10.625	6.186
Toepasselijk WNT-maximum	27.150	18.100
Motivering indien overschrijding:	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016		
Duur dienstverband in 2016	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging 2016		
Beloning	€ 10.560	€ 6.148
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-
Totaal bezoldiging 2016	€ 10.560	€ 6.148
Individueel WNT-maximum 2016	€ 26.850	€ 17.900

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er ook geen functionarissen die in 2017 een bezoldiging hebben ontvangen boven het individuele WNT maximum. Er zijn in 2017 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (WOPT) of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

 MAZARS
 00-07/01/2018

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

4. OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In de statuten is opgenomen dat het resultaat aan het eind van de looptijd van het fonds ten gunste komt aan de Staat der Nederlanden. Het jaarrekening resultaat is op basis van deze bepaling toegevoegd aan het vermogen van de stichting welke bij liquidatie van het fonds wordt gesaldeerd met de achtergestelde BZK-lening.

Gebeurtenissen na balansdatum met belangrijke financiële gevolgen

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaats gevonden die vermeld zouden moeten worden in de jaarstukken.

Amersfoort, 3 april 2018

Bestuur

E.J.G.V. Boers RE RA

Voorzitter

J.H. de Roo RA

Treasurer

MAZARS
35

MAZARS PAARDEKOOPELIJ HOFFMAN N.V.

Overname van de identificatiedoelenden

5. CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting Nationaal Energiebespaarfonds

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Nationaal Energiebespaarfonds te 's- Gravenhage gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Nationaal Energiebespaarfonds per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en de bepalingen krachtens de WNT.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de winst-en-verliesrekening over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Nationaal Energiebespaarfonds zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags-en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening (hoofdstuk 3) en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die onder andere bestaat uit het verslag van het bestuur en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

 MAZARS
*C. O. O. Hoffmann*³⁶
MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur de overige gegevens in overeenstemming met RJ 640 Organisaties zonder winststreven.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;

 MAZARS
COO 07/11/2018
37

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Amsterdam, 6 april 2018

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

J.C. van Oldenbeek MSc RA

 MAZARS
COO 07/01/2018

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

Compliance certificaat

From: Stichting Nationaal Energiebespaarfonds
TO: Coöperatieve Rabobank U.A., trading as Facility Agent
Dated: April 3, 2018

Dear Sirs,

Stichting Nationaal Energiebespaarfonds - Facilities Agreement dated 21 January 2014 (the "agreement")

1. We refer to the Agreement. This is a Compliance Certificate. Terms defined in the Agreement have the same meaning when used in this Compliance Certificate unless given a different meaning in the Compliance Certificate.
2. We confirm that we are compliance with the following financial covenants:

Financiële ratio's	December 31, 2017
Consumer loan loss	-
Consumer loan default ratio	0,52%
Consumer loan loss ratio	-
Solvency ratio	64%
Capital expenditure	€ -

3. We confirm that no default is continuing

Signed:

E.J.G.V. Boers RE RA
(Voorzitter)

J.H. de Roo RA
(Treasurer)